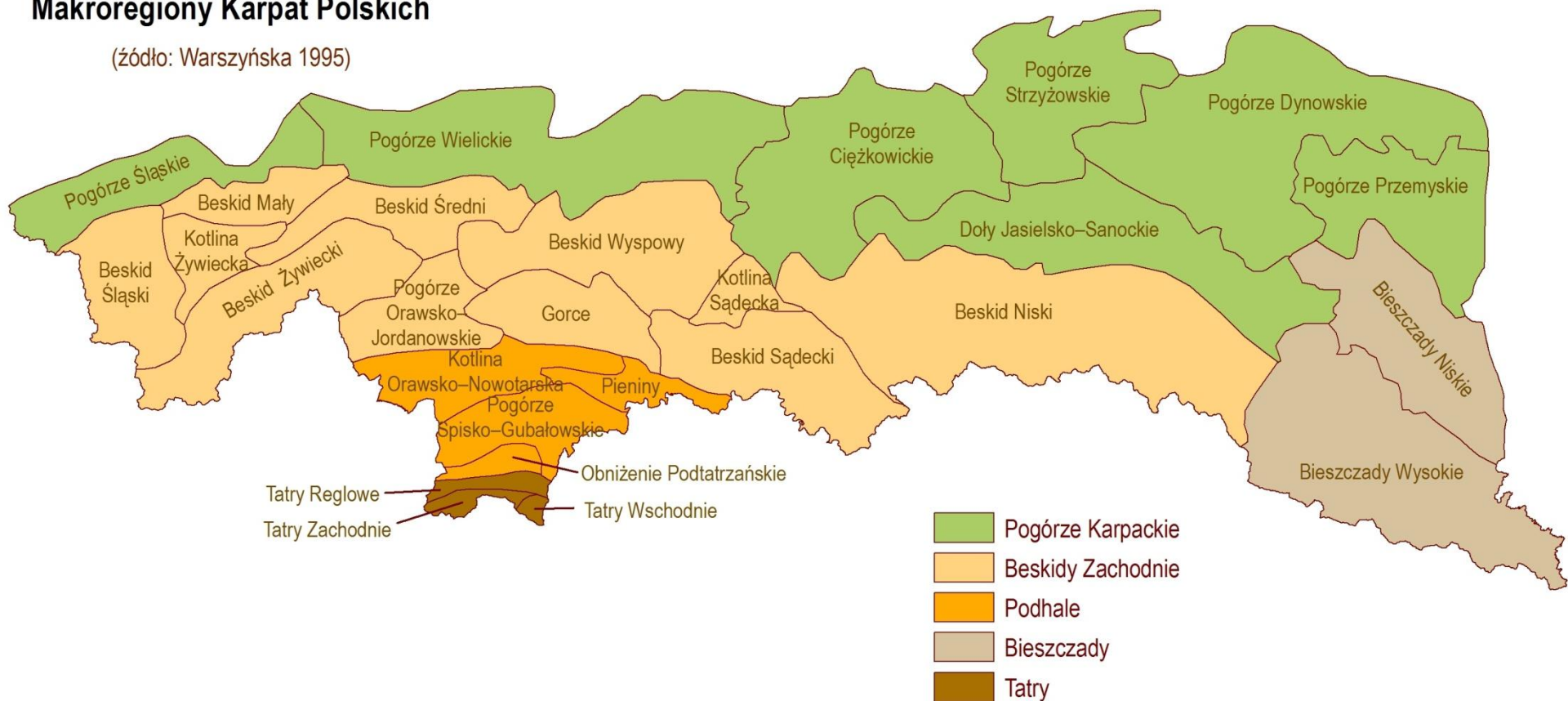

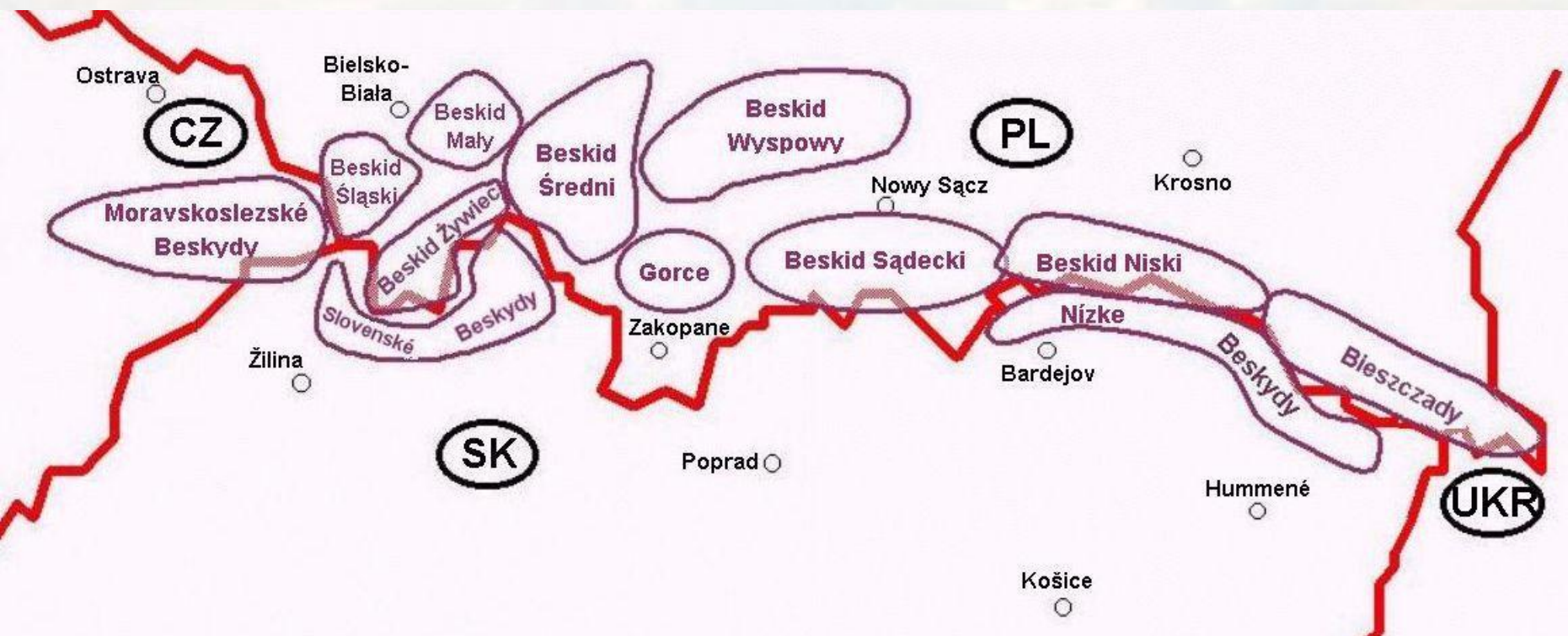
A photograph of a vast field of tall, green grass interspersed with numerous small, purple flowers. The field stretches towards a distant horizon where low, hazy mountains are visible. The sky above is filled with soft, white and grey clouds, suggesting an overcast day. The overall scene is a natural, open landscape.

GORCE

Makroregiony Karpat Polskich

(źródło: Warszyńska 1995)

This is a detailed topographic map of the Lublin region in Poland. The map shows a dense network of roads, rivers, and terrain features. Major towns and cities are labeled in bold, including Lublin, Białystok, and various smaller settlements. The map is oriented with North at the top. The terrain is depicted with contour lines and shading, indicating elevation. The map is framed by a decorative border.

Opracowanie Państwowego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych

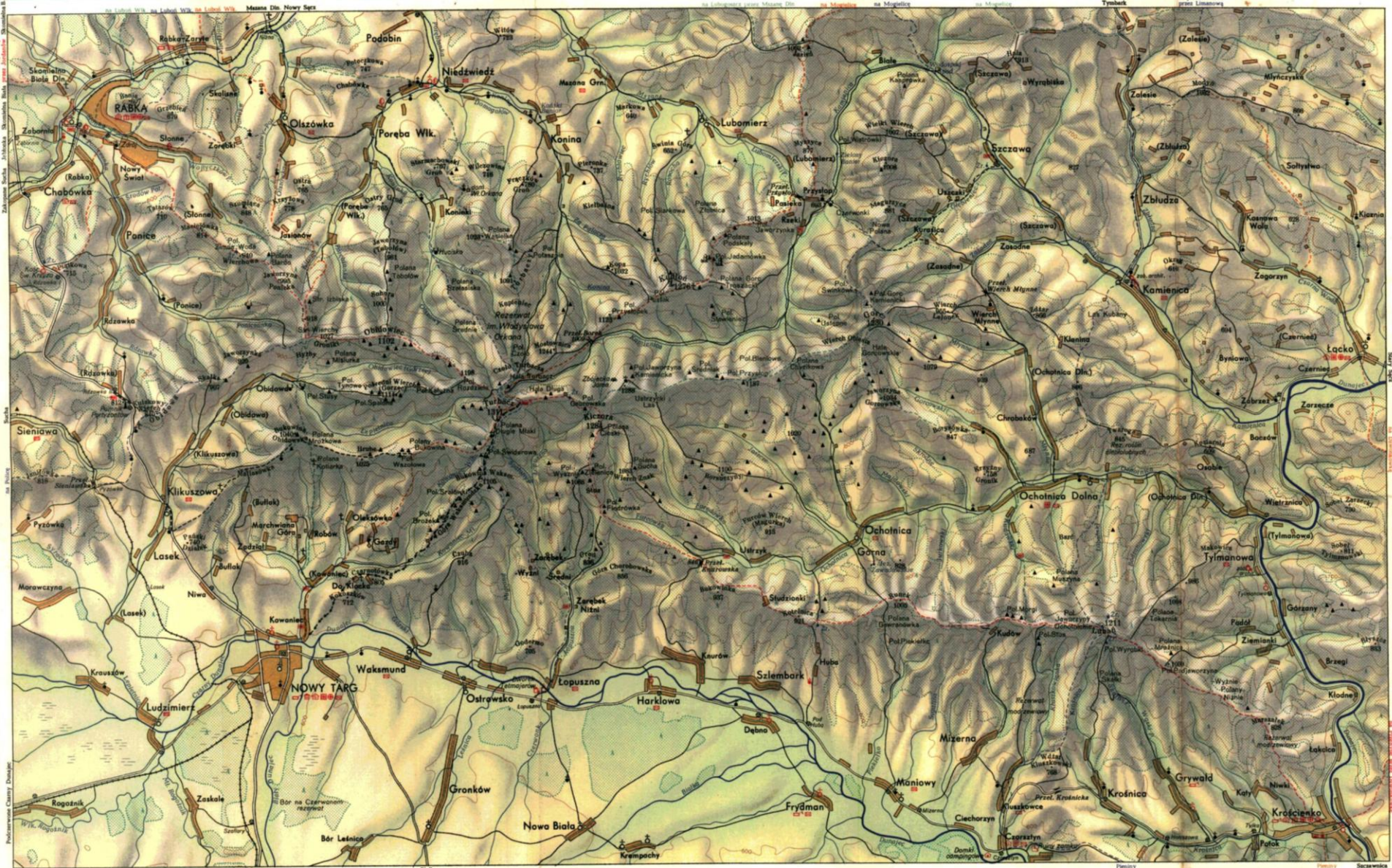
- Podziałka 1:75 000

redaktor Alina Mlynarska redaktor techn. Edward Filochowski

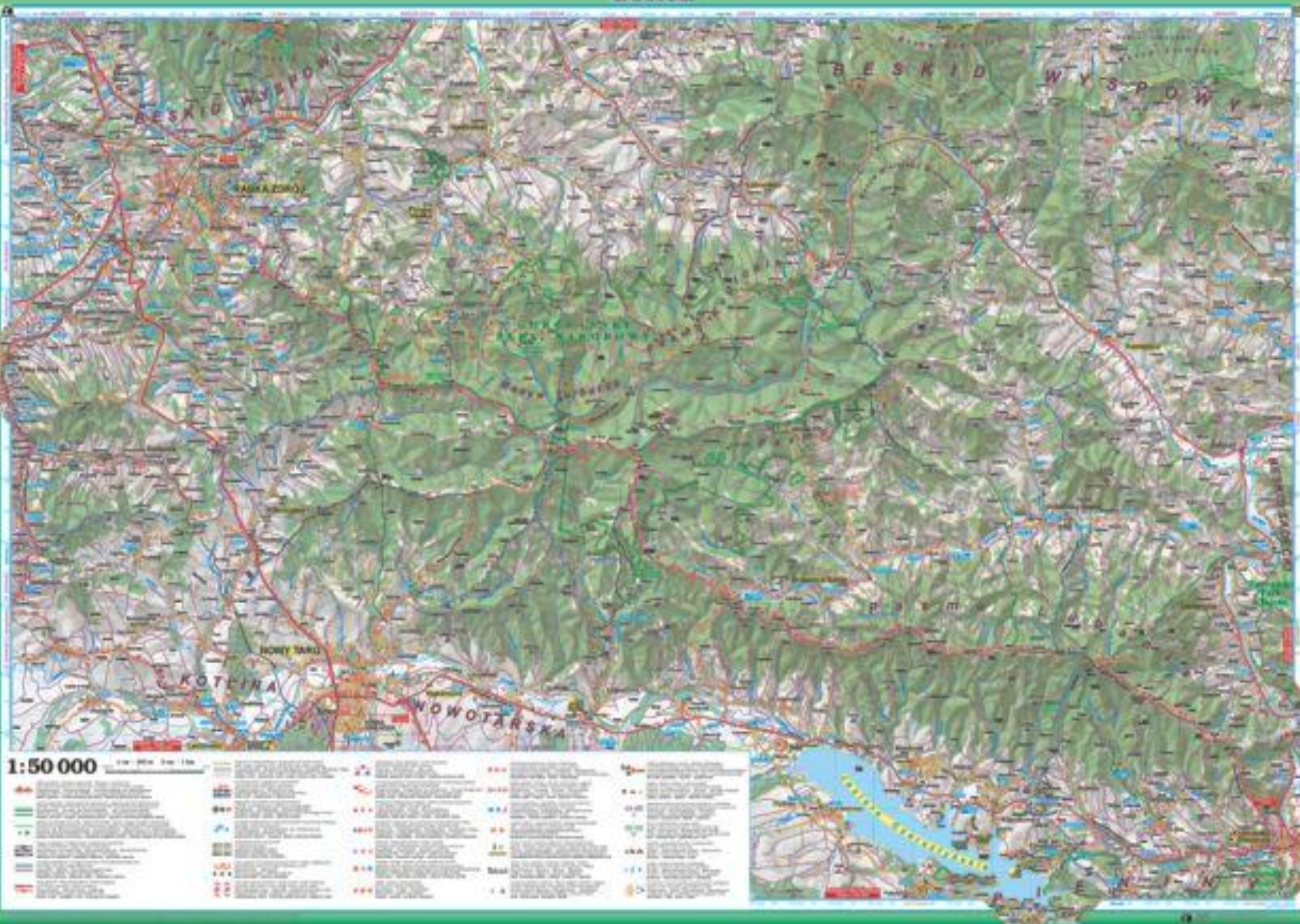
piśmiennictwo Mieczysław Cukierski

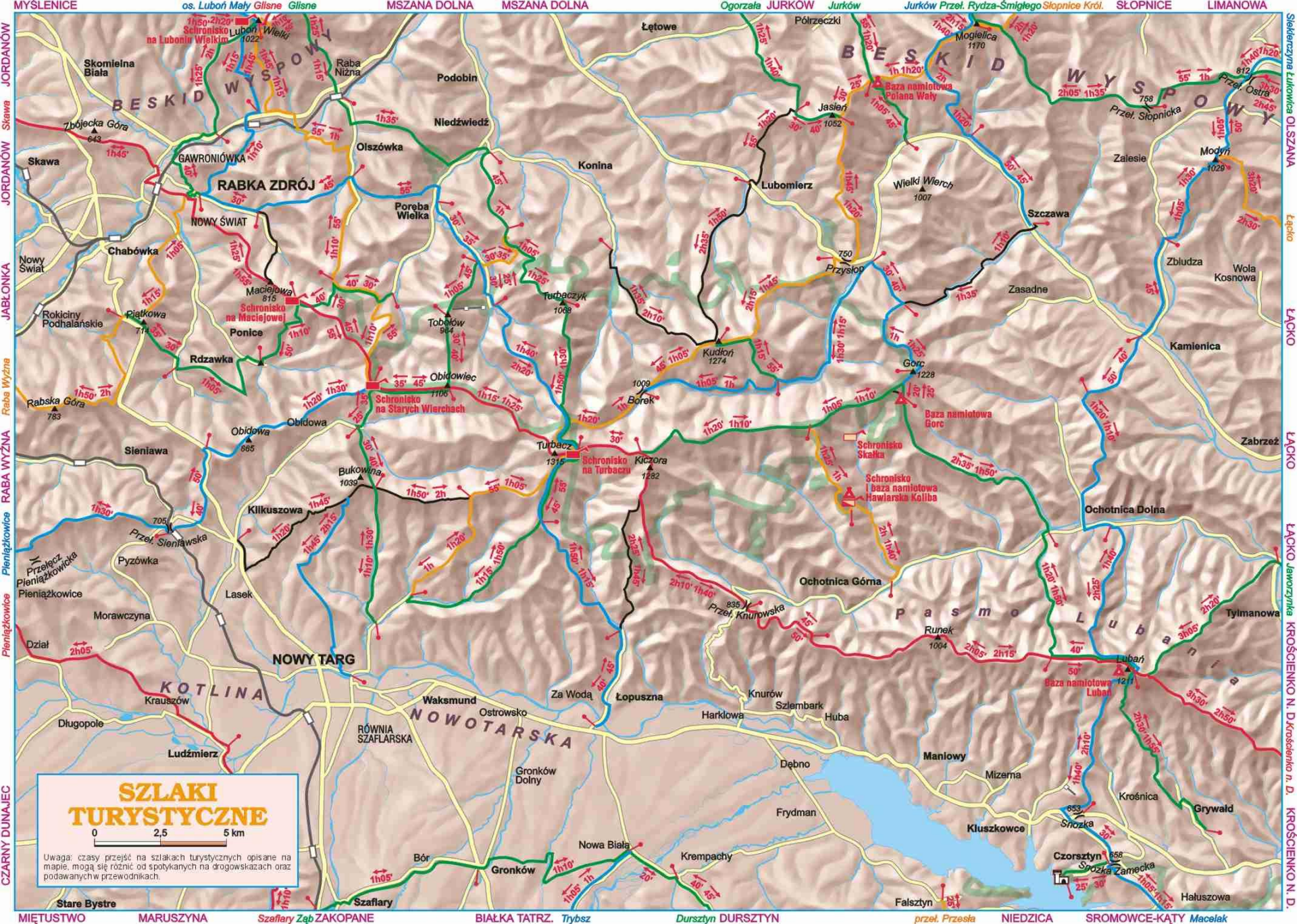

PAŃSTWOWE PRZEDSIĘBIORSTWO
WYDAWNICTW KARTOGRAFICZNYCH
WARSZAWA 1982

1959

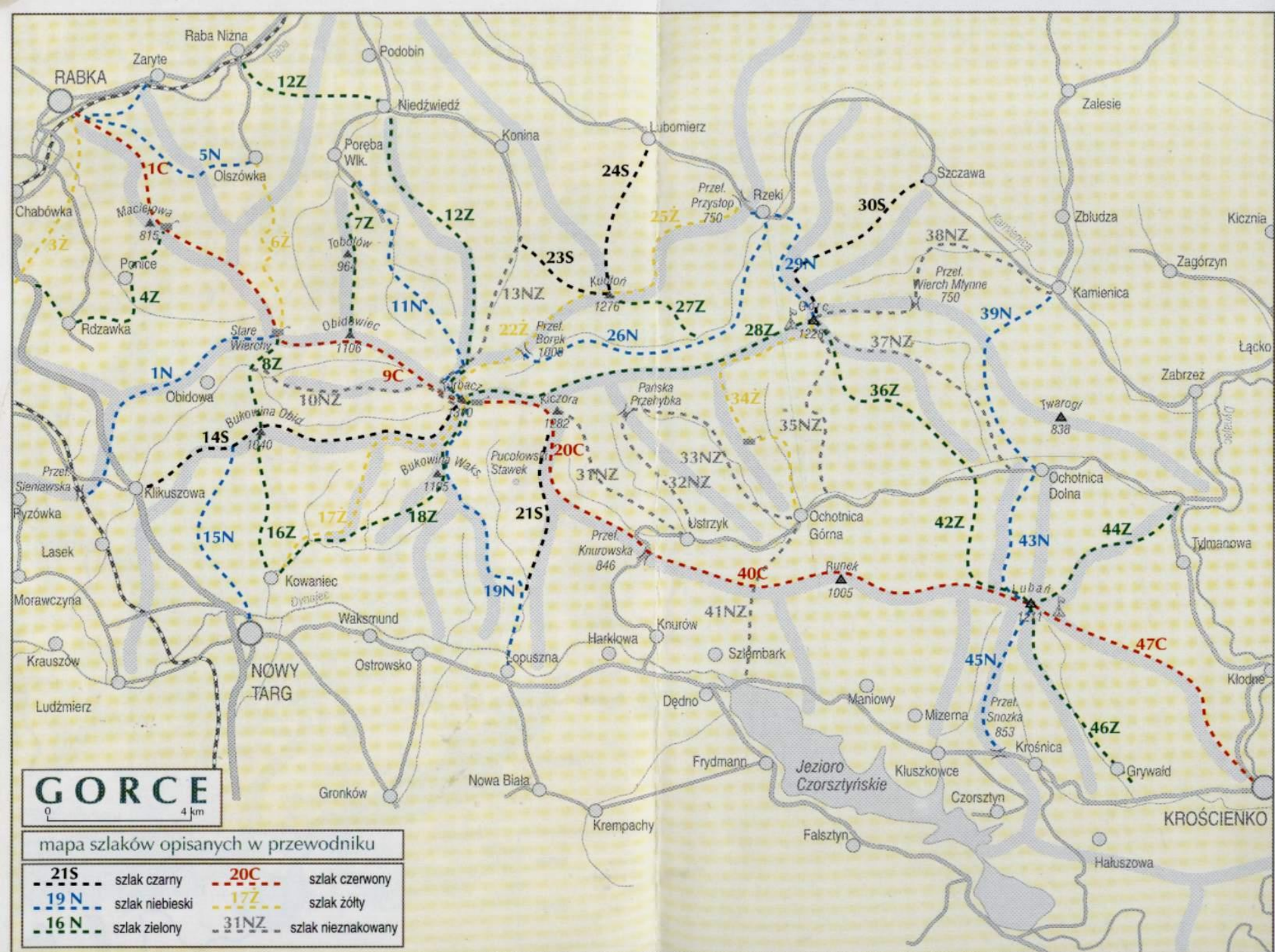

SZLAKI TURYSTYCZNE

0 2,5 5 km

Uwaga: czasy przejść na szlakach turystycznych opisane na mapie, mogą się różnić od spotykanych na drogowych znakach oraz podawanych w przewodnikach.

Gorce (513.52) – pasmo górskie leżące w Beskidach Zachodnich.

Topografia

Gorce mają długość ponad 40 km, szerokość 10-15 km i łączną powierzchnię 350 km². Na północy graniczą z Kotliną Rabczańską i (przez przełęcz Przysłop) z Beskidem Wyspowym; na wschodzie z Beskidem Sądeckim, oddzielone od niego doliną Dunajca; na południu z Kotliną Orawsko-Nowotarską i przez przełęcz Snozkę z Pieninami; na zachodzie natomiast – przez Przełęcz Sieniawską z Pasmem Orawsko-Podhalańskim.

Grzbiet główny Gorców, o długości 44 km, biegnie równoleżnikowo od Rabskiej Góry przez Turbacz i Gorc po Wszywogórkę w Tylmanowej. Pięć ważniejszych grzbietów zbiega się gwiazdźście w masywie Turbacza. Najdłuższym grzbietem bocznym (ok. 25 km) jest Pasma Lubania, oddzielone od głównego grzbietu Przełęczą Knuirowską (846 m).

W Gorcach jest 11 ważniejszych dolin, z czego pod Turbacz podchodzi pięć. Najdłuższa jest Dolina Kamienicy (33 km), a najobszerniejsza — Dolina Ochotnicy (109 km²).

Nazwa "Gorce" związana jest prawdopodobnie ze słowem "gorzeć" (palić się, płonąć) i pochodzi od sposobu uzyskiwania polan śródleśnych metodą żarową. Spotykana jest już w aktach z 1254 r. (*item mons Gorcz nuncupatus*), używał jej Jan Długosz w 1480 r. (*in monten Gorcz*).

Najwyższe szczyty Gorców:

Turbacz – 1314 m n.p.m.

Jaworzyna Kamienicka – 1288 m n.p.m.

Kiczora – 1282 m n.p.m.

Kudłoń – 1276 m n.p.m.

Czoło Turbacza – 1259 m n.p.m.

Mostownica – 1251 m n.p.m.

Gorc – 1228 m n.p.m.

Lubań – 1211 m n.p.m.

Wody

Gorce charakteryzują się bardzo dobrze rozwiniętą siecią wodną, na którą składają się liczne potoki, źródła, młaki i wysięki wodne. Stawy są nieliczne. Wszystkie potoki stanowią dorzecze dwóch rzek: Dunajca i Raby. Wzdłuż grzbietu Turbacz – Gorce *Kamienicki przebiega dział wodny* między zlewniami tych rzek. Największymi potokami, mającymi swoje obszary źródłiskowe w Gorcach są Kamienica i Ochotnica. Występują także źródła z wodami mineralnymi, które eksploatowane są w Rabce-Zdroju i Szczawie.

Polany gorcezańskie

Stanowią jeden z najbardziej charakterystycznych składników krajobrazu i przyrody Gorców. Są też największą ich turystyczną atrakcją. Rozciągają się z nich rozległe widoki na Tatry, Pieniny, Beskid Wyspowy i Sądecki. Wiosną pokrywają się łąkami krokusów. Powstały w XIV w. w wyniku działalności przybyłych z Półwyspu Bałkańskiego Wołochów, którzy tutaj przynieśli swoją kulturę pasterską, później kontynuowaną przez mieszkańców tych terenów. Polany te, przez miejscową ludność nazywane halami, powstały w wyniku wypalania lasu, a następnie poszerzane były poprzez wyręby. Wypasanie i koszenie zapobiegało ich zarastaniu lasem. Najbardziej intensywny wypas trwał przed II wojną światową, Gorce po Tatrach były wtedy największym ośrodkiem pasterstwa. Jeszcze w wiele lat po II wojnie światowej stały na nich szałas pasterskie i trwał intensywny wypas. Po zaprzestaniu wypasu zaczęły zarastać ze szkodą dla walorów widokowych oraz różnorodności biologicznej borówczyskami i malinami, a następnie lasem. Oglądać tu można naturalną sukcesję ekologiczną. Ostatnio Gorceński Park Narodowy dostrzegł konieczność zachowania tych polan. Na Hali Długiej ponownie wprowadzono kulturowy wypas owiec, niektóre inne polany (np. Jaworzyna Kamienicka) są wykaszane. Jednak los większości, szczególnie tych poza obszarem GPN wydaje się już być przesądzony.

Turystyka

Początki turystyki w Gorcach sięgają początku XIX w. Opisywał je i badał Wincenty Pol i Bronisław Gustawicz, a Seweryn Goszczyński w swoim "Dzienniku podróży do Tatrów" opisał swoje wrażenia z pobytu w Gorcach. W Gorcach przebiegały akcje utworów Władysława Orkana pochodzącego z Poręby Wielkiej pod Gorcami. Pisał on: *Naprzeciw Tatr, między doliną nowotarską, a wężowatą kotliną Raby, wspięło się gniazdo dzikich Gorców. Od romantycznych Pienin rozdzielał je wartki kamienicki potok, a od spiskiej krainy odgraniczył je bystry Dunajec. Samotnie stoją nad wzgórzami.* Kazimierz Sosnowski opublikował przewodnik, a Polskie Towarzystwo Tatrzańskie wytyczyło pierwsze szlaki i wybudowało pierwsze bazy noclegowe. Szczególnie popularne stały się Gorce po wybudowaniu schroniska z prawdziwego zdarzenia na Turbaczu. Stały się modne wśród studentów, którzy organizują tutaj rajdy studenckie, przychodzą na Turbacz wycieczki szkolne. Przyciągają też Gorce turystów indywidualnych wspaniałymi panoramami widokowymi z gorceńskich polan, ciszą (ruch turystyczny jest tutaj umiarkowany) i dobrze zachowaną przyrodą.

Szlaki turystyczne

(stan na 2007 r.)

14 szlaków turystyki pieszej o łącznej długości 63,3 km

9 szlaków spacerowych o łącznej długości 38,7 km

7 szlaków turystyki konnej o łącznej długości 62,9 km

7 szlaków turystyki rowerowej o łącznej długości 55,4 km (jeden zamknięty do odwołania)

8 ścieżek edukacyjnych o łącznej długości 41,6 km

Za wstęp na niektóre ścieżki spacerowe pobierane są opłaty. Ambitniejszych turystów ucieszą znajdujące się przy ważniejszych szlakach estetycznie wykonane i ciekawe merytorycznie tablice z opisem przyrody, historii tych miejsc i panoramami szczytów.

Schroniska turystyczne

Bacówka PTTK na Maciejowej

Schronisko PTTK na Turbaczu

Schronisko PTTK na Starych Wierchach

Gorczańsko-Ochotnicka Chatka Akademicka "GOCHA" (d. Hawiarska Koliba)

Gorczański Park Narodowy, utworzony w 1981 roku, jest jednym z 23 parków narodowych na terenie Polski.

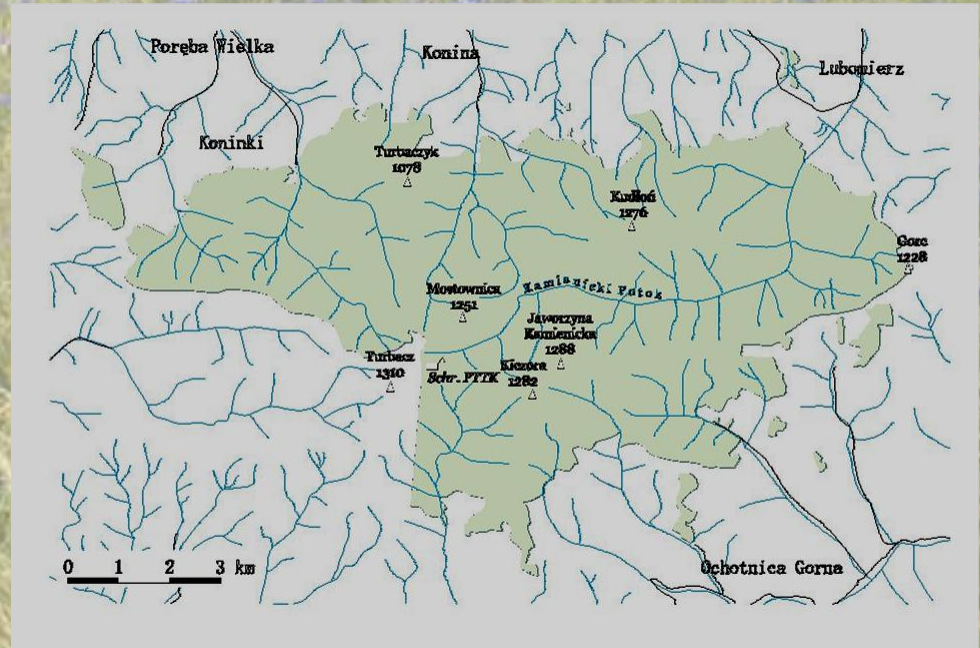
Obejmuje centralne pasmo Gorców, m.in. masywy Turbacza i Gorca. Dyrekcja Gorczańskiego Parku Narodowego znajduje się w Porębie Wielkiej.

Historia

Już przed II wojną światową dostrzegano konieczność ochrony pięknego krajobrazu i posiadającego duże walory przyrodnicze obszaru Gorców. W 1927 r. właściciel tych terenów – Ludwik Wodzicki z Poręby Wielkiej utworzył na obszarze 114 ha rezerwat przyrody im. Wł. Orkana. Właściwy Gorczański Park Narodowy utworzono jednak dopiero w 1981 r. Początkowo miał powierzchnię 5908 ha, w 1988 r. został rozszerzony do 6763 ha, później zwiększono jeszcze jego powierzchnię; stan na 2002 r. wynosi 7030 ha. Najstarszym sakralnym zabytkiem GPN jest kapliczka Bulandy na Polanie Jaworzyna Kamienicka.

Informacje ogólne

Znajduje się na terenie 5 gmin: Mszana Dolna (1161 ha), Niedźwiedź (2995 ha), Kamienica (1313 ha), Nowy Targ (598 ha), Ochotnica Dolna (963 ha). Większość obszaru stanowi własność Skarbu Państwa (6567 ha), pozostałe to własność prywatna (382 ha) lub gminna (81 ha). Na obszarze parku znajdują się poza Turbaczem wszystkie najwyższe szczyty Gorców: Jaworzyna Kamienicka (1288 m), Kiczora (1282 m), Kudłoń (1279 m), Gorc (1228 m) i Czoło Turbacza (1258 m). Symbolem parku jest salamandra plamista.

Położenie, geomorfologia, geologia i klimat

Park obejmuje środkową i północno-wschodnią część Gorców. Najwyższym szczytem w parku jest Jaworzyna Kamienicka (1288 m). Wznoszące się dość wysoko n.p.m szczyty Gorców są łagodne, kopulaste, niewiele wznoszące się ponad grzbieć. Gorce zbudowane są z fliszu karpackiego, który powstał na dnie morza, a potem uległ wypiętrzeniu. Spływające z gór wody wyrzeźbiły głębokie V-kształtne doliny z licznymi wodospadami, progami i gruzowiskiem dużych i mniejszych głazów. Proces ten trwa nieustannie od momentu powstania gór, również obecnie. Na stromych zboczach znajdują się liczne osuwiska, głębokie wąwozy, wychodnie i liczne źródła. Zbudowane z bardziej odpornych na wietrzenie gruboławicowych piaskowców i zlepieńców utwory skalne utworzyły wychodnie o oryginalnych kształtach, jak np. Białe Skały, Kudłoński Baca, Czuby Groń. Występuje kilka jaskiń, powstałych głównie w wyniku przesunięć skalnych. Największa z nich to Zbójnicka Jama. W piętrze regla dolnego występują głównie gleby brunatne, w reglu górnym głównie gleby bielcowe. Klimat jest typowo górski. W najwyższym piętrze klimatycznym, znajdującym się powyżej 1100 m n.p.m. jest to klimat chłodny. Średnia temperatura roczna wynosi tu +3°C, roczna suma opadów 1200 mm, a okres wegetacyjny trwa zaledwie 160 dni. Grubość pokrywy śnieżnej w niektórych miejscach sięga 1,5 m, w głębokich dolinach potoków w wyższych partiach utrzymuje się ona bardzo długo, szczególnie na północnych zboczach.

Flora

W Gorcach stwierdzono występowanie ponad 900 gatunków roślin naczyniowych, 25 gat. mchów, 450 gat. porostów i 116 gat. wątrobowców, z czego ok. 85% na terenie parku i jego otuliny. Znaczny jest udział gatunków górskich, m. in: liczydło górskie, tojad dzióbaty, jaskier platanolistny, miłosna górska, omieg górski. Występują tu również 22 gatunki charakterystyczne dla piętra alpejskiego, np. kuklik górski, wiechlina alpejska, tymotka alpejska. Z chronionych prawnie roślin występuje 113 taksonów.

Charakterystyczne dla Gorców są duże kompleksy leśne, występujące w dwóch piętrach roślinności: reglu dolnym (650-1100 m n.p.m.) i górnym (powyżej 1100 m n.p.m.). Lasy stanowią aż 95% powierzchni parku, liczne w nich są drzewa w wieku powyżej 100 lat. W drzewostanie występują głównie świerk, buk, jodła, domieszkę stanowią modrzew, wiąz, jesion, jawor, olsza szara.

Wyróżniono tu wiele zespołów leśnych, a wśród nich buczynę karpacką, kwaśną buczynę górską, żyzną jedlinę, bór świerkowo-jodłowy regla dolnego i górnego, olszynę karpacką i olszynę bagienną. W runie leśnym tych lasów występują charakterystyczne dla tych zespołów roślinnych gatunki, jak: bodziszek leśny, czosnek niedźwiedzi, kokorycz pusta, listera sercowata, urdzik karpacki, wietlica alpejska, żywiec bulwkowaty, żywokost sercowaty, pospolita borówka brusznica, liczne mchy i paprocie. W młakach i ziołoroślach nadpotokowych występują: lepieźnik wyłysiały, knieć błotna, tojad dzióbaty, modrzyk górski, parzydło leśne, i bardzo rzadka zarzyczka górska.

Osobną grupę stanowią zespoły roślinne związane z polanami, na których występuje aż 130 gat. związanych wyłącznie z polanami. Stąd też tak ważne jest zachowanie tych polan i niedopuszczenie do ich zalesienia. Rosną tu m. in: jastrzębiec pomarańczowy, mieczyk dachówkowaty, tłustosz pospolity, pełnik europejski, prosienicznik jednogłówkowy, szafran spiski i aż 13 gatunków z rodziny storczykowatych, m. in: gółka długoostrogowa, kruszczyk szerokolistny, ozorka zielona, stoplamek plamisty i szerokolistny, storczyca kulista. Duża część tych polan jest bardzo jałowa, pokryta roślinnością ubogich siedlisk, tzw. „psiarami” z psią trawką, dziewięciszem bezłodygowym i kuklikiem górskim.

Na podmokłych stanowiskach występują młaki kozłkowo-turzycowe, a wokół nich przeważnie łąki ostrożeńiowe z rdestem wężownikiem i ostrożniem łąkowym.

Fauna

Duże i dobrze zachowane kompleksy leśne sprzyjają liczniemu występowaniu tu zwierząt, dla których gdzie indziej brakuje już odpowiednich siedlisk: dzika, jelenia, sarny, wydry, borsuka, gronostaja. Zróżnicowane środowiska (oprócz lasów są polany) sprzyja dużej różnorodności gatunkowej fauny parku.

Występuje tu 185 gat. kręgowców, z tego 21 jest w rejestrze Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Są to: płazy: traszka karpacka, ptaki: cietrzew, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, głuszec, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, włośchatka, ssaki: koszatka, mroczek posrebrzany, mroczek pozłocisty, niedźwiedź brunatny, podkowiec mały, popielica, rzęsorek mniejszy, ryś, wilk, żbik. Występuje 9 gat. nietoperzy, 130 gat. ptaków (w tym 100 gniazdujących na terenie parku), 7 gatunków płazów. W potokach występują 2 gat. ryb: pstrąg potokowy i głowacz pręgopłetwy. Stwierdzono występowanie ponad 1000 gat. bezkręgowców, w tym 23 endemity karpackie lub karpacko-sudeckie. Liczne są gatunki bezkręgowców górskich i borealnych (ok. 100 gat.). Na polanach liczna fauna motyli (m.in. rusałka admirał, rusałka pokrzywnik, perłowiec większy, chrząszczy i in.

Polana Jaworzyna Kamienicka i
Kudłoń

Pasma Lubania

Gorc

Polana Fiedorówka

Kapliczka Bulandy

Beskid Wyspowy
z Gorców

Widok z Przełęczy Knurowskiej

Pilnujcie mi tych szlaków”

IAN PAWEŁ II

Nowy Targ, 8 czerwiec 1979

NAIZNAMIENTSZY TURYSTA
OJCIEC ŚWIĘTY IAN PAWEŁ II
W GORACH MODLIŁ SIĘ I WYPOCZYWAŁ
UKOCHAŁ GORCE

NA PAMIĄTKĘ WIELOKROTNEGO W RZEKACH PRZEBYWANIA
MIESZKAŃCY GORCÓW, BESKIDU WYSPOWEGO
UCZESTNICY I ZŁOTU SZLAKAMI PAPIESKIMI
ORAZ FUNDACJA SZLAKI PAPIESKIE

ŁUBOMIŁ RZĘKI, LIPIEC 2005

Władysław Orkan

Naprawdę nazywał się Franciszek Salezy Smaciarz. W 1898 roku zmienił nazwisko na Smreczyński, od nazwiska rodowego matki Smreczak. Rodzice jego pochodzili z ubogich rodów, ojciec był drwalem w lesie, zimą szył kierpce. Z trójki rodzeństwa (najmłodsza była siostra Maria) on i jego starszy brat Stanisław, późniejszy profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, zdobywali wykształcenie.

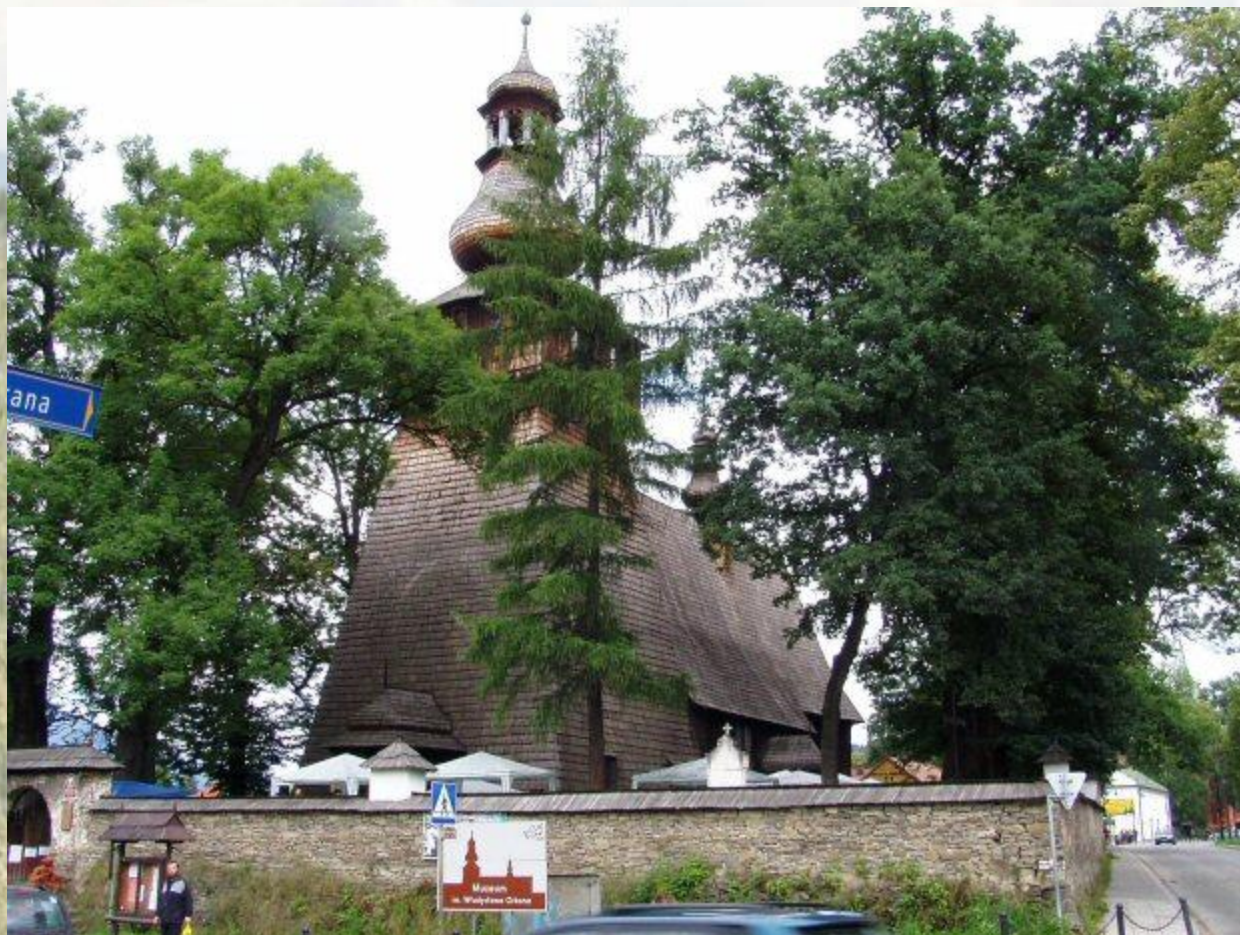
Wbrew woli ojca, który młodszego syna przeznaczył do pracy na roli, obaj po ukończeniu szkoły elementarnej w Szczyrzycu, prowadzonej przy klasztorze cystersów, kontynuowali naukę w Gimnazjum św. Jacka w Krakowie. Matka raz w miesiącu chodziła do synów ponad 70 km pieszo z Poręby do Krakowa, niosąc im w tobołku produkty żywnościowe. Jej poświęcenie, oddanie dzieciom w powieści *Matka* opisał jeden z czołowych przedstawicieli *Młodej Polski* Ignacy Maciejowski, pierwszy literacki opiekun Orkana, późniejszy jego przyjaciel. W gimnazjum budził sensację swym góralskim pochodzeniem, ciesząc się jednocześnie dużą sympatią wśród kolegów.

Angażował się bardzo w działalność wielu kółek szkolnych, uczęszczał na zebrania tajnych organizacji niepodległościowych i przede wszystkim dużo czytał. Pierwsze utwory zaczął publikować w czwartej klasie. Ponieważ władze austriackie nie zezwalały uczniom na tego typu działalność, pisał pod pseudonimem *Orkan*, co oddawało jego buntownicze nastroje.

Orkanówka – nazwą tą określa się Muzeum Władysława Orkana w jego dawnym domu w przysiółku Zagornie nad Koninkami. Willa ta w której pisarz mieszkał i tworzył położona jest na wys. 700 m npm na poł-wsch od kulminacji Starmachowskiego Gronia

Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce

Bacówka Maciejowa

BACOWKA PTTK
NA MACIEJOWEJ
W PAŃSTWIE POLSKIM
KONTAKT: 071 71 11 111

Obserwatorium Astoronomiczne na Suhorze

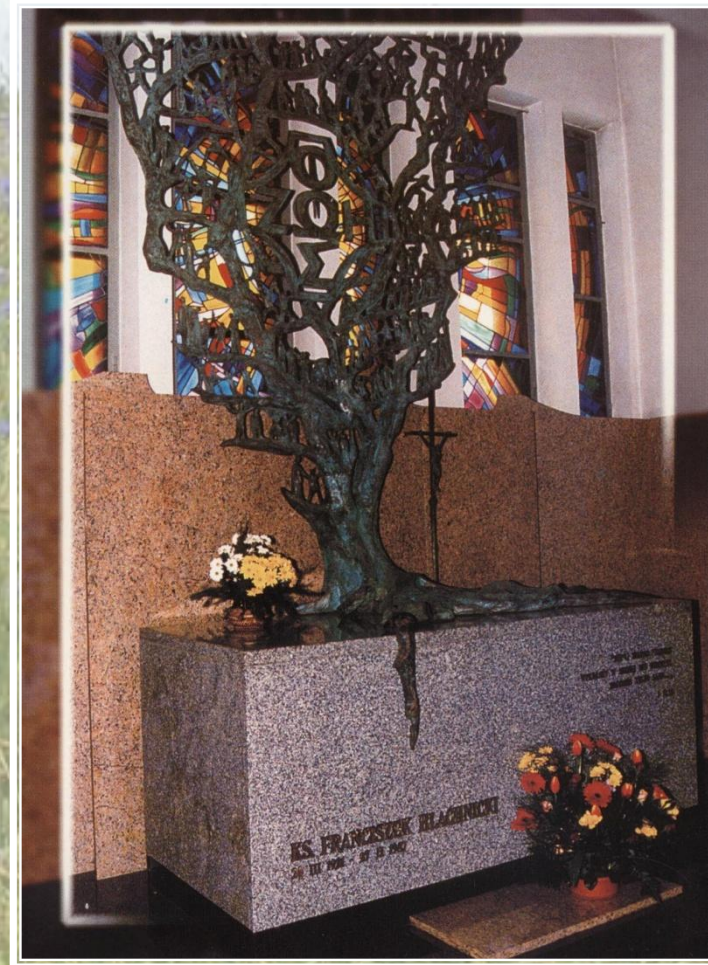
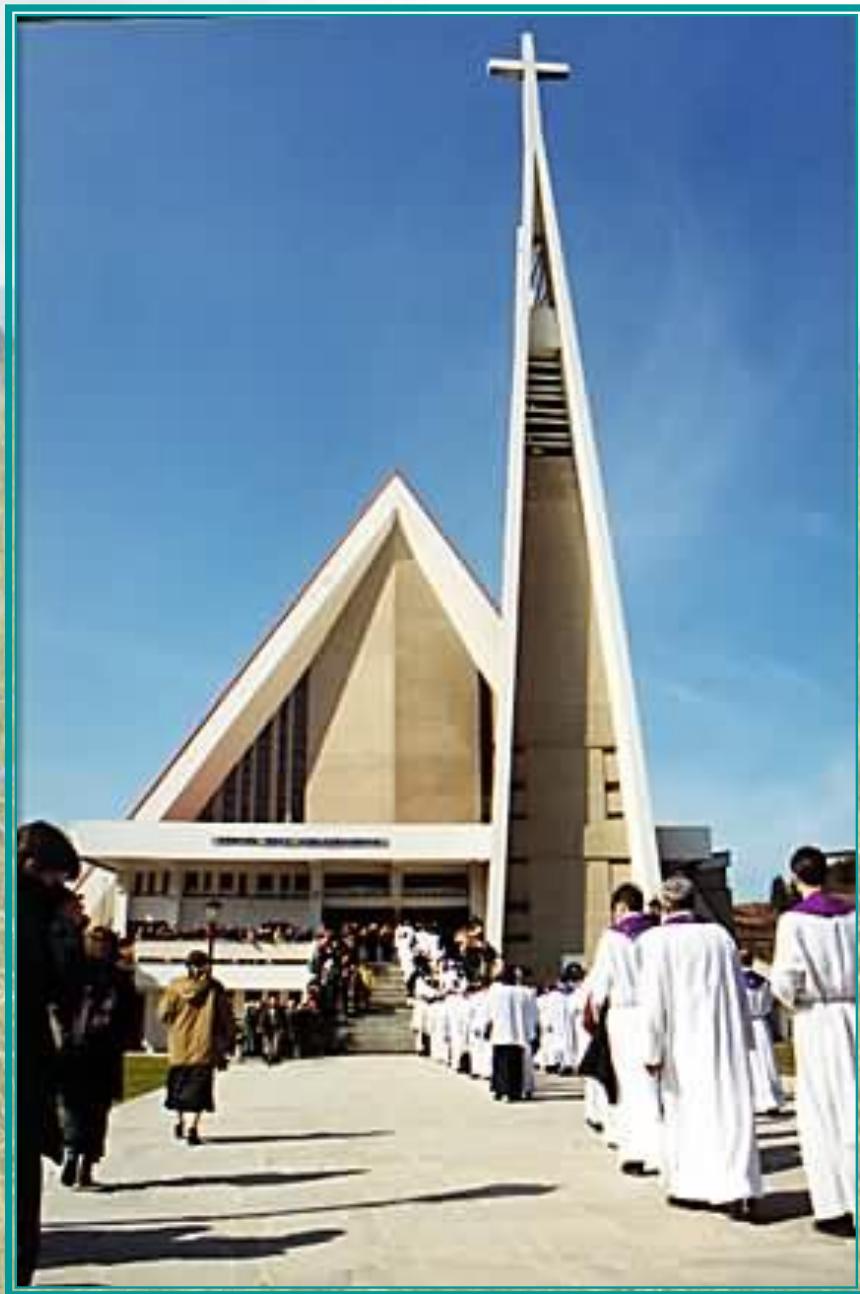

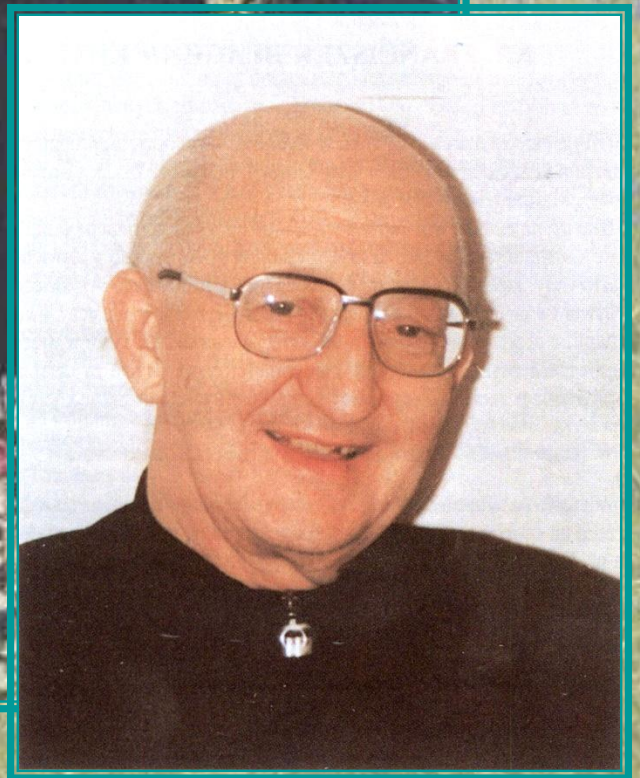
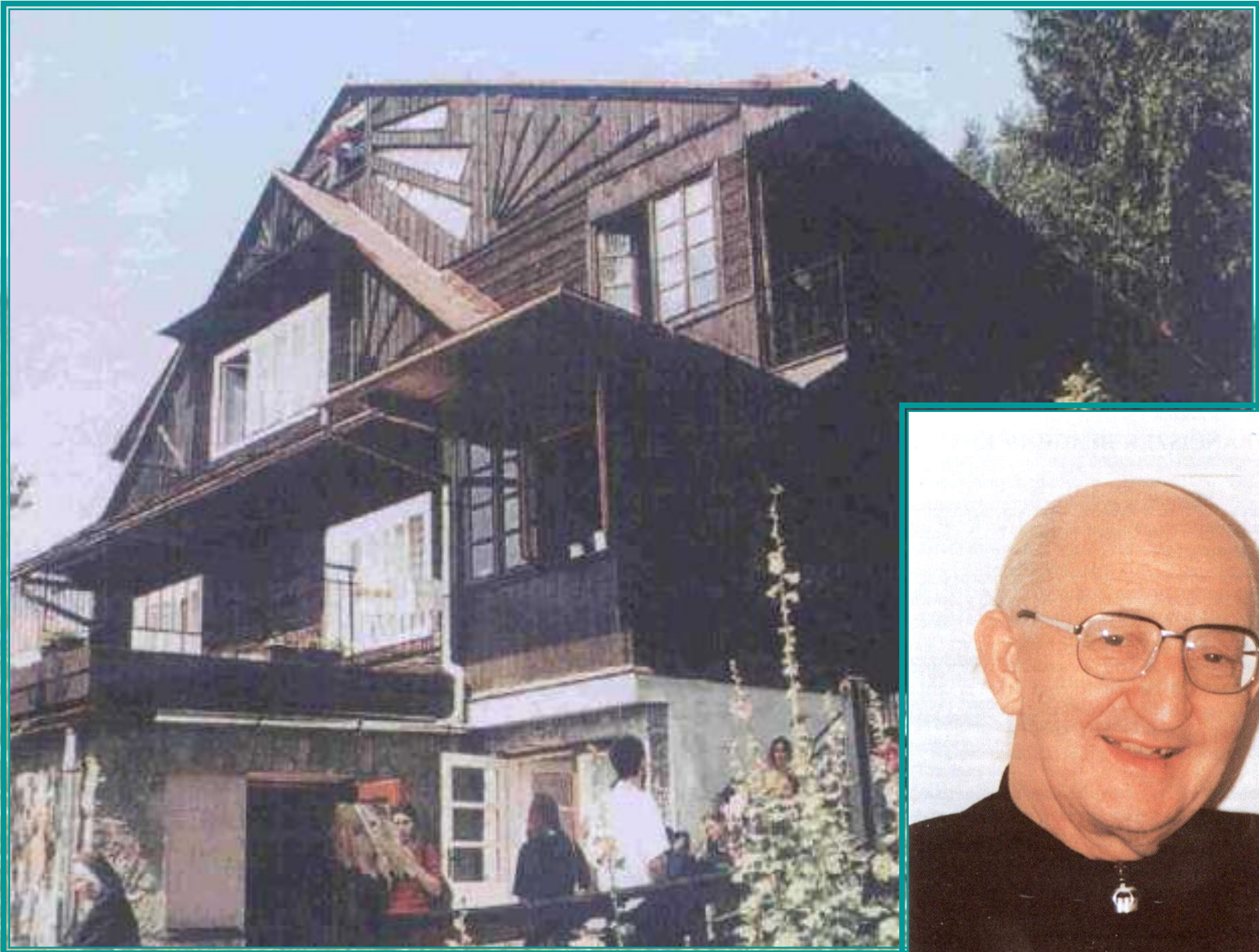

Górale Pienińscy

Dębno

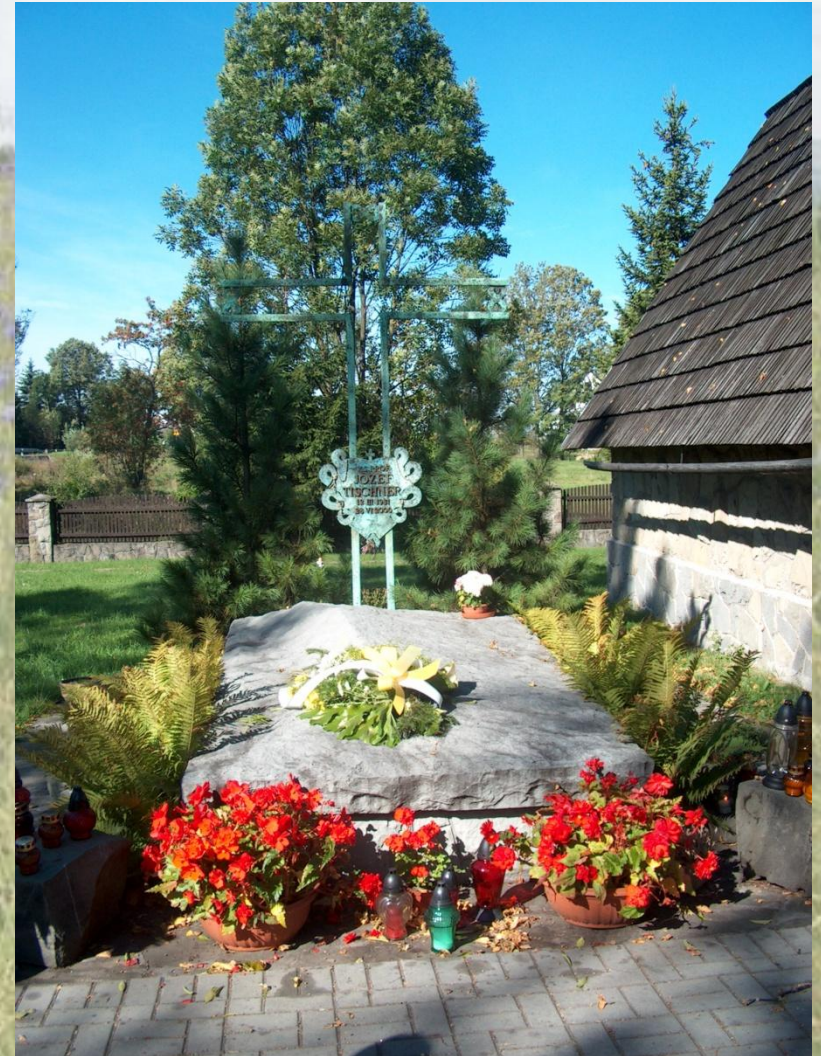

Dwór Łopuszna

Ratusz – Nowy Targ

N Targ – kościół św. Anny

N. Targ – kościół św. Katarzyny

Nowy Targ – kościół Św. Katarzyny

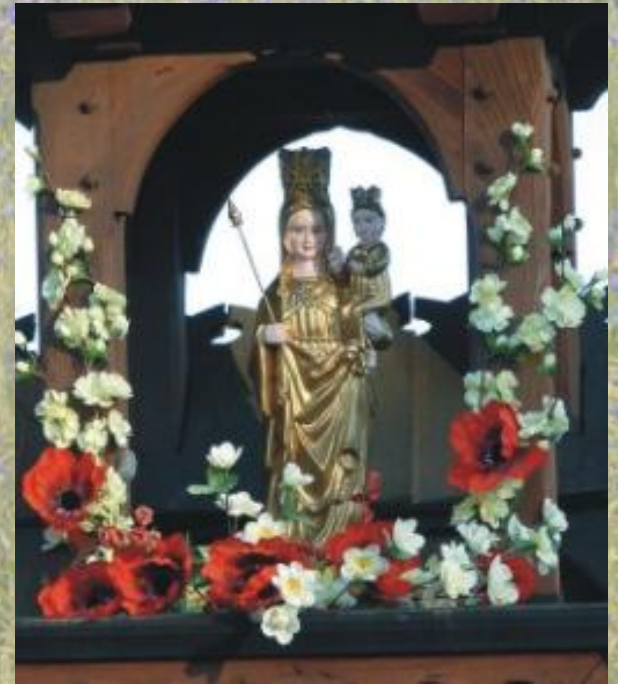

Nowy Targ - Kościół NSPJ

Chabówka – skansen kolejowy

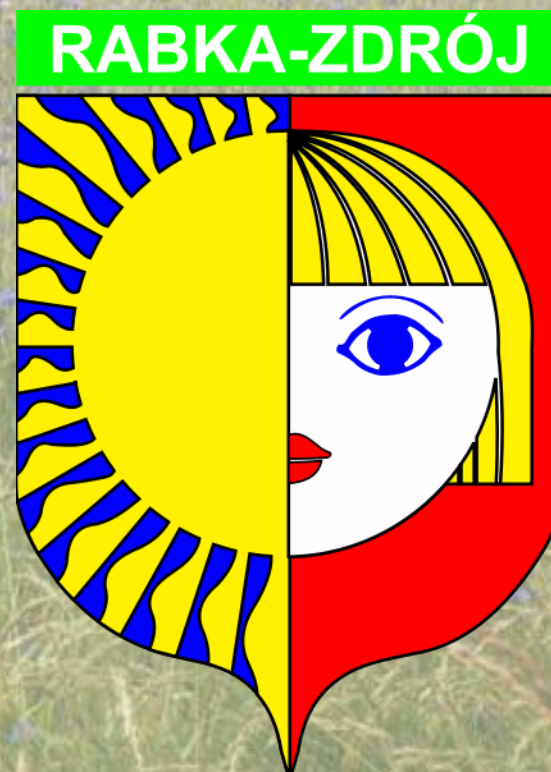

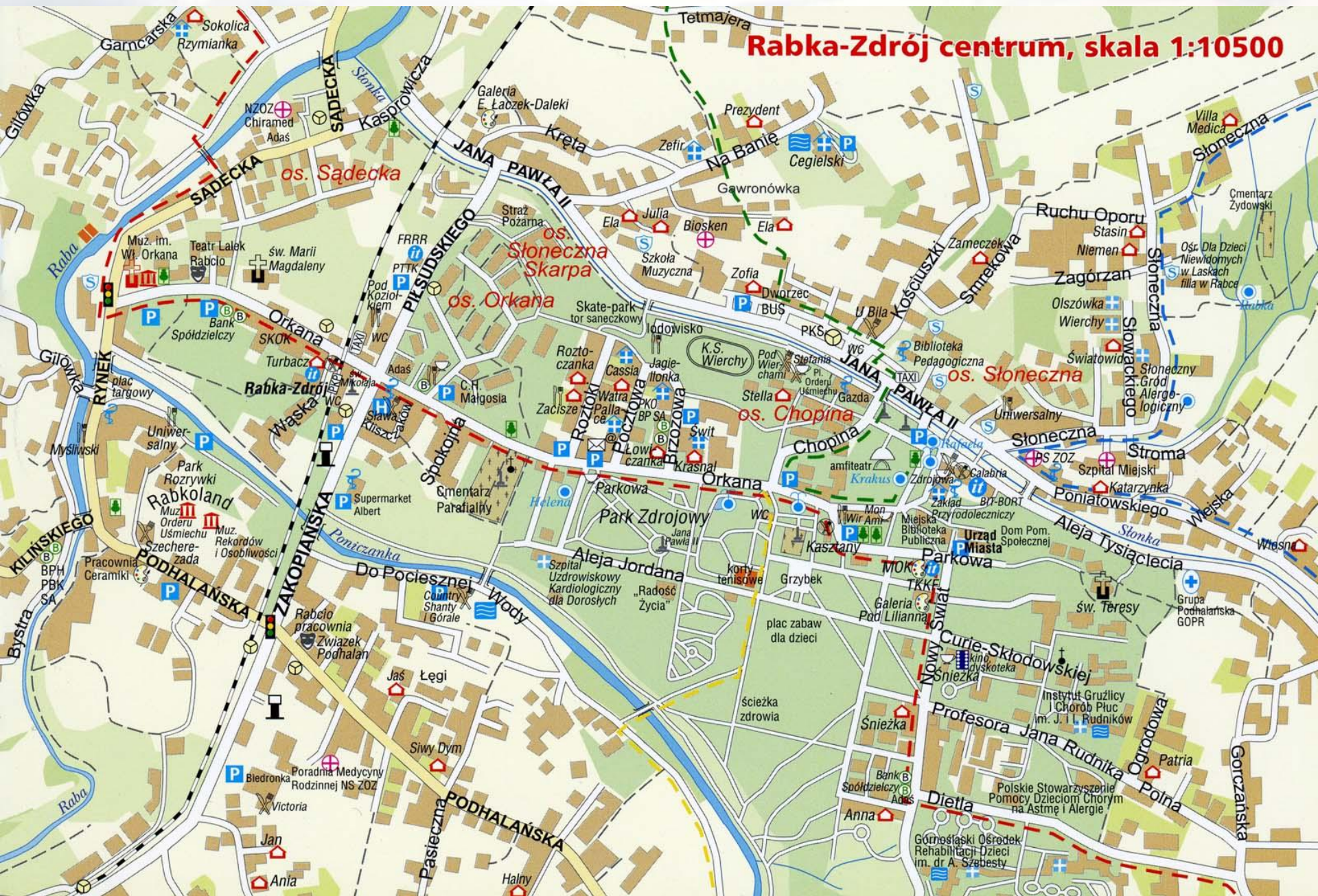
Rabka

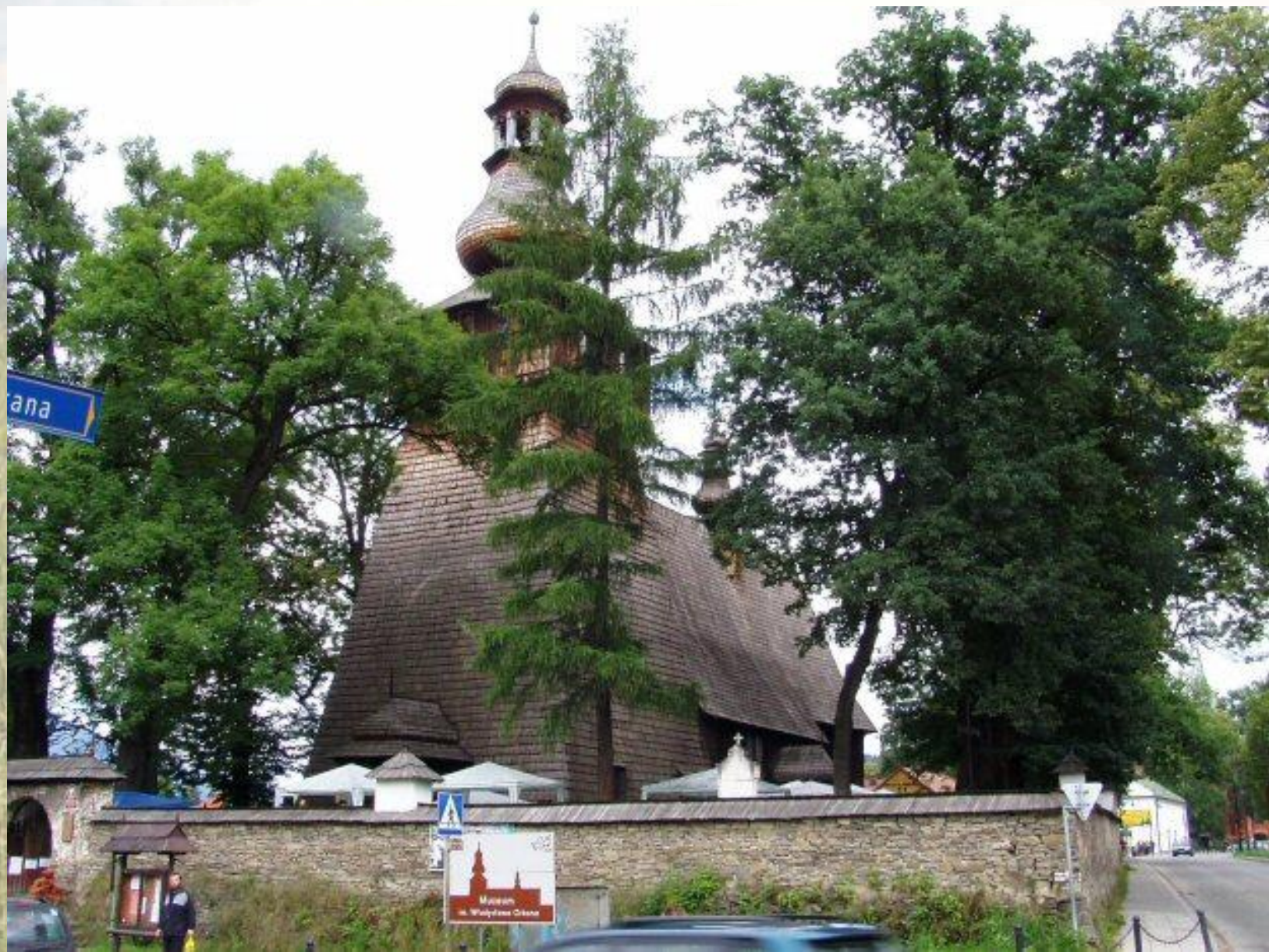
Pomnik św. Mikołaja

W tle dworzec PKP
Rabka Zdrój

Rabka-Zdrój centrum, skala 1:10500

© Marek Sztorc

© Marek Sztorc

© Marek Sztorc

MUZEUM ORDERU UŚMIECHU

MIĘDZYSTO
KRAJOWA

MIĘDZYSTO
KRAJOWA

OGRODY
KRAJOWE
PALENA

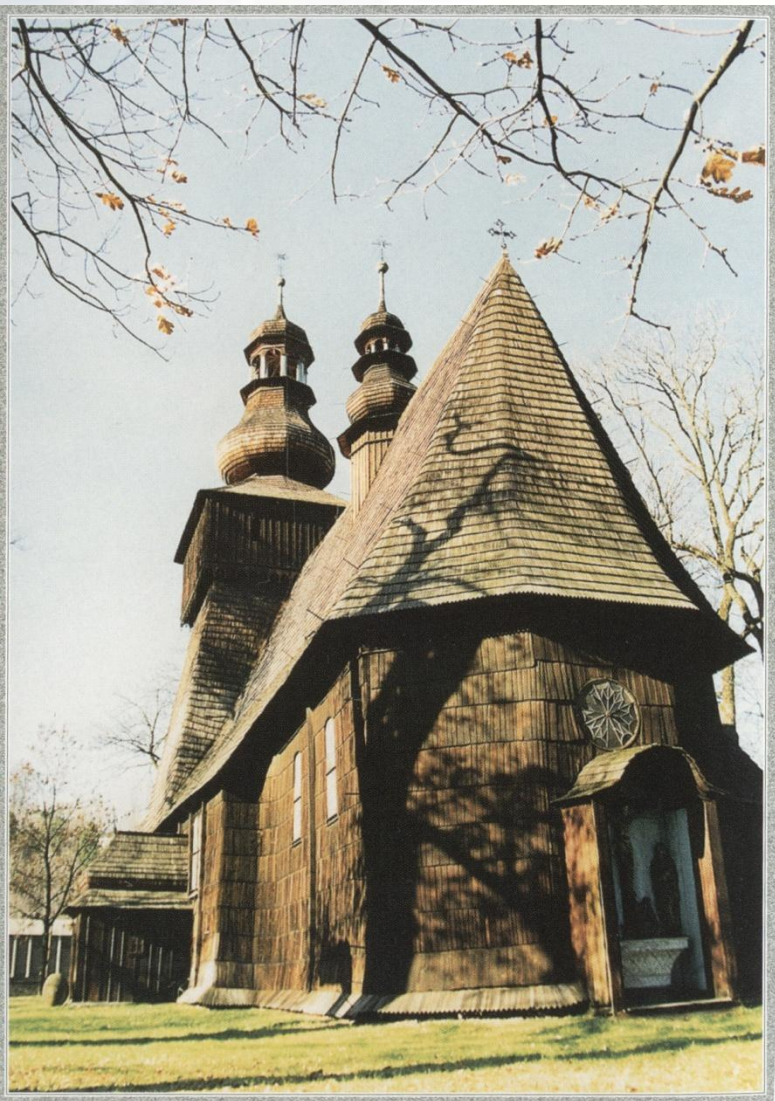
Piątkowa

Pociąg „Retro”

Rabka – kościół / Muzeum

Grób Wł. Orkana na Pęksowym Brzyzku w Zakopanem

Park podworski „Wodzickich”
W Porębie

Wozownia

Koninki - Tobołów

Tylmanowa

Gościniec

Gościniec „Barabów”
na Przeł. Knurowską

Ochoznica Górna